

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN MÜZİKSEL İŞİTME OKUMA YAZMA EĞİTİMİ SÜRECİNDEKİ DERS DIŞI ÇALIŞMA YETERLİLİK DURUMLARININ BELİRLENMESİ

Ahmet Suat KARAHAN*

ÖZET

Müziksel İşitme Okuma Yazma (MİOY) Müzik Öğretmenliği programında altı dönemi kapsayan temel bir derstir. Bu ders kapsamında öğrencilere mesleki yaşantılarında da kullanacakları teorik ve uygulamalı temel bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Öğrencilerin bu bilgi ve becerileri kazanmalarında derslere gerekli ilgiyi göstererek katılmaları ve ders dışı çalışmalarını düzenli ve öğretmenlerinin istediği yönde yapmaları başarı düzeylerine olumlu yönde katkı sağlayan önemli etkenlerdir. Bu sebeple araştırmanın amacı, öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma durumlarının tespit edilmesi ve var olan eksikliklerin belirlenmesidir. Bu yönüyle araştırma, durum tespitine yönelik betimsel bir çalışmadır.

Araştırmaya kaynak taramasıyla başlanmış daha sonra Müzik Öğretmenliği Programı kapsamında MİOY derslerini yürüten öğretim üyelerine 6 sorudan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve öğrencilerin derslere devam etme durumları, devamsızlıktan kalan öğrencilerin sayıları ve 100 puan üzerinden ders başarı durumları belirlenmiştir. Ayrıca, Türkiye'deki Müzik Eğitimi Anabilim Dallarının 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerine anket uygulanmış ve öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreleri, kullandıkları çalışma yöntemleri ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Bulgular SPSS 22 programı kullanılarak frekans ve yüzde değerleriyle ve yorumlanmıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin MİOY ders dışı çalışmalarını 2 ve 4 haftayı kapsayan bir süreçte yaptıkları, günlük çalışmalarını hiç yapmayanların 1., 2. ve 3. sınıflarda %51.5, %63 ve %67.7 oranlarında olduğu, 10-30 dakika arasında çalışanların ise 1., 2. ve 3. sınıflarda %41.6, %32.9 ve %29.1 oranında olduğu belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreçlerinde kullandıkları yöntemler de belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre; bireysel çalışma yöntemini büyük ölçüde tamamen tercih eden öğrencilerin tüm sınıflarda %33.3 ve %31.1 oranında olduğu, grup çalışma yöntemini orta ve büyük ölçüde tercih eden öğrencilerin %29.8 ve %27.3 oranında olduğu, interaktif çalışma yöntemini hiç ve az tercih eden öğrencilerin ise %62.7 ve %23.4 oranında olduğu belirlenmiştir. Yani öğrencilerin en çok bireysel çalışma yöntemini 2. sırada grup çalışma yöntemini ve 3. sırada ise interaktif çalışma yöntemini tercih ettiği belirlenmiştir.

Ayrıca araştırma kapsamında öğrencilerin MİOY dersi başarı düzeyleri de incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre; MİOY derslerinde tüm sınıflardaki öğrencilerin %21.1'inin devamsızlıktan kaldığı, başarı düzeyi 100 puan üzerinden değerlendirildiğinde 55 puan ve üzerinde olan öğrencilerin %58.6 oranında olduğu başarı düzeyi 54 puan ve altından kalan öğrencilerin ise %41.4 oranında olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Uzman eğitimciler ise öğrencilerin derse gösterdikleri ilgi düzeyinin orta seviyede kaldığını belirtmişlerdir.

* Yrd. Doç. Dr., Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, e-mail: ahmetsuatkarahan@outlook.com

Müzik Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Müziksel İşitme Okuma Yazma İle İlgili Ders Dışı Çalışma Yeterlilik Durumlarının Belirlenmesi (s.8-26)

Araştırma kapsamında ulaşılan tüm bulgulara dayalı olarak öğrencilerin günlük ve haftalık MİOY ders dışı çalışma sürelerinin yetersiz olduğu, en çok bireysel çalışma yönteminin tercih edildiği ancak, aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi ders dışı çalışmalarında grup çalışmalarının en etkin yöntem olduğu ayrıca MİOY dersi kapsamında kayda değer sayıda öğrencinin başarısız olduğu ve devamsızlıktan kaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Öğretmenliği Programı, Müziksel İşitme Okuma Yazma Dersi, Ders Dışı Çalışma Süreci,

Determination of the Competence of the Music Education Program

Students' Out-of-Class Activities in the Process of Ear Training Education

ABSTRACT

Ear Training is a basic course consisting of six semesters in Music Education Program. Within the scope of this course, the students are aimed to gain theoretical and practical knowledge and skills they will use in their professional lives. In the acquisition of these knowledge and skills, that students should participate the lessons with interest and enthusiasm and do their out-of-class activities systematically and as their teachers ask are important factors that contribute to their success levels. The aim of the research, therefore, is to determine the status of the students' out-of-class activities of Ear Training and to identify the existing shortcomings. On that sense, the present research is a descriptive study.

The research was began with a literature review and then a semi-structured interview form consisting of 6 questions was conducted to faculty members instructing Ear Training courses and students class attendance rates, the numbers of the students failing for non-attendance, and their academic achievement scores were determined. In addition, 1st, 2nd and 3rd grade students of Music Education Departments in Turkey were conducted a questionnaire and students' Ear Training out-of-class working hours, and their methods were defined in detail. The findings were reviewed with frequency and percentage values using SPSS 22 program.

As a result of the research, it has been found out that students out-of-class activities took 2 and 4 weeks, the rates of those who never did their daily practices were %51.5, %63 and %67.7 for 1st, 2nd and 3rd grades and the rates of those who practiced for 10-30 minutes were %41.6, %32.9 and %29.1 for 1st, 2nd and 3rd grades.

Within the scope of the research, the methods used by the students for their out-of-class Ear Training practices were also determined. According to the results, it has been found out that the rates of the students who largely or completely preferred individual working method were %33.3 and %31.1 at all grades, the rates of the students who preferred group work on a mid or large scale were %29.8 and %27.3, and the rates of the students who never or rarely preferred the interactive method were %62.7 and %23.4. That is to say, it is determined that students mostly preferred individual method, then group work and lastly the interactive method.

In the research, the success levels of students in Ear Training were also analyzed. According to the findings, %21.1 of students in all grades in Ear Training courses failed for non-attendance, the rate of the students who had 55 points and more out of 100 points was %58.6, and the rate of the students who had 54 and less points was %41.4. Experts also stated that students had a moderate level of interest for the course.

Based on the findings, it has been concluded that students' daily and weekly out-of-class Ear Training practices were inadequate, the self-study method was preferred most; however, group work was the most effective method for the out-of-class practices of tone, chord and melody dictation, and a considerable number of students failed and had to repeat.

Key Words: Music Education Program, Ear Training Lesson, Out-of-class Practice Process

Giriş

Müziksel İşitme Eğitimi genel, özengen ve mesleki müzik eğitimi türlerinin her birinde temel bir ders ve öğrenme süreci olarak değerlendirilmektedir. Müzik öğretmenliği programında tüm öğrencilerin altı dönem zorunlu olarak eğitimini aldığı temel bir derstir. Programda Kulak Terbiyesi, Kulak Eğitimi, Kulak Eğitimi ve Solfej gibi isimlerin verildiği bu ders (Karkın, 2004, s.2) kapsamında çok çeşitli bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Örneğin MİOY derslerinde sesin oluşumu, sesin temel özellikleri ve sesin işitme sistemimizde algılanması, tek ses ve çok ses işitme ayrıca ölçü, usûl ve ritim, aralık, akor ve kadanslar ayrıca dizi, ton, makam, solfej gibi müzik eğitimi sürecinin en temel bilgi ve becerilerinin (Özgür, Aydoğan, 2006, Şengül, 2006, s.7, Hacıev, 2007, Tufan 2012, s.216) kazandırılması amaçlanmaktadır. MİOY dersinin temel bir uygulaması olan ezgi diktesi yazma çalışmaları ise, öğrencilerin bir müzik eserinin öğeleriyle bu öğelerin yazılmasını sağlayan çeşitli müziksel semboller arasındaki ilişkileri kavrama düzeylerini gösteren temel bir beceridir (Arapgirlioğlu, Özaltunoğlu, 2012, s.63). Müziksel işitme alanının öğrencilerin hem özel yetenek sınavı başarı düzeylerini hem de lisans programı kapsamındaki başarı düzeylerini önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. (Ece ve Kaplan 2008, s.294) çalışmalarında, öğrencilerin Müziksel İşitme, Çalgı Alanı ve Ses Alanı sınavlarının sonuçları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmış, (Gençel Ataman 2013, s.468) Müzik eğitimi anabilim dalına asıl/yedek sıralama ile yerleşme durumları ve bireysel performans (bireysel çalgı, piyano, bireysel ses eğitimi) dersleri başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiş olup, bu sonuçları destekler nitelikte (Sağır, Gürpınar ve Zahal 2013. s.313) ise

araştırmalarında, öğrencilerin MİOY dersi kapsamındaki başarılarının birinci, ikinci ve üçüncü sınıflardaki diğer alan derslerindeki başarı durumlarını pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. Araştırma sonuçları, MİOY dersinin amaçları, kapsamı ve diğer alan derslerine olan etkisi göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin MİOY dersi başarı düzeylerinin, müziksel bilgi ve beceri düzeylerine ve mesleki başarılarına ilişkin önemli bir gösterge olduğu söylenebilir (Karahan, 2014, s.1268).

MİOY derslerinde öğrencilerin başarı düzeyleri genelde yazılı ve sözlü sınavlar ile ölçülmektedir. Sözlü sınavlarda genel olarak solfej okuyabilme becerisi ölçülürken yazılı sınav sorularının ağırlıklı olarak aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi konularından oluşturulduğu görülmektedir (Karahan, 2014, s.1269). Öğrencilerin MİOY derslerinde başarılı olmalarında derslere gerekli ilgiyi göstererek takip etmeleri kadar ders dışı çalışmalarını öğretmenlerinin istediği yönde yapmaları büyük önem taşımaktadır. Örneğin, öğrencilerin derste yapılan aralık ve akor çalışmaları ayrıca tartım diktesi ve ezgi diktesi çalışmalarının ders dışında da düzenli olarak tekrar etmeleri, öğrenilen becerilerin pekiştirilmesi ve geliştirilmesinde büyük önem taşımaktadır. Ancak MİOY derslerini yürüten bir çok uzman eğitimcinin bildiği bir olgu, öğrencilerin ders dışı çalışmalarını düzenli ve yeterli bir seviyede yapmamaları durumudur. Bu araştırmanın ön hazırlık aşamasında uzman eğitimcilerle yaptığı telefon görüşmelerinde Bu durumu destekler nitelikte MİOY dersi başarı düzeyinin diğer alan derslerinin başarı düzeylerine oranla en düşük seviyede olduğu belirlenmiştir (Sağır, Gürpınar ve Zahal 2013. s.313). Ayrıca, Müzik Öğretmenliği Programı Birinci Aşama Müzik Özel Yetenek Sınavındaki soru ve konular, altı yarıyılık MİOY dersi sonrasında tekrar sorulmuş ve öğrencilerin testin toplamından gösterdikleri başarı düzeyi arasında anlamlı bir farkın olmadığını belirlenmiştir (Tufan 2012, s.223). Öğrencilerin MİOY dersi kapsamında yetersiz bir seviyede gelişim göstermelerinde öğrencilerin ders dışı çalışma düzeylerinin kayda değer bir etkiye sahip olduğu öngörülmektedir.

Bu sebeple araştırma kapsamında Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin MİOY ders dışı çalışma süreçleri sınıflar arası karşılaştırmalı olarak ve günlük, haftalık çalışma süreleri ve bu süreçte kullandıkları çalışma yöntemlerinin kullanılma yoğunluğu gibi kriterler üzerinden değerlendirilmiştir. Bu amaçla oluşturulan problem cümlesi ve alt problemler aşağıda belirtilmiştir.

Problem Cümlesi

Müzik Öğretmenliği Programı öğrencileri MİOY eğitimi sürecindeki ders dışı çalışmalarını yeterli ölçüde yapmakta mıdır ?

Alt Problemler

1. Öğrenciler MİOY eğitimi sürecindeki ders dışı çalışmalarını kaç hafta yapmaktadır ve uzman eğitimcilerin konuya ilişkin görüşleri nelerdir ?
2. Öğrenciler MİOY eğitimi sürecindeki ders dışı çalışmalarını düzenli olarak kaç dakika yapmaktadır ve uzman eğitimcilerin konuya ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğrenciler MİOY eğitimi sürecinde ne tür ders dışı çalışma yöntemlerini ne ölçüde kullanmaktadır?
4. MİOY ders dışı bireysel çalışma yöntemiyle öğrenciler aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi yazma çalışmalarını ne ölçüde yapabilmektedir?
5. MİOY ders dışı grup çalışma yöntemiyle öğrenciler aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi yazma çalışmalarını ne ölçüde yapabilmektedir?
6. MİOY ders dışı interaktif çalışma yöntemiyle öğrenciler aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi yazma çalışmalarını ne ölçüde yapabilmektedir?
7. Öğrenciler MİOY eğitimi sürecindeki ders dışı çalışmalarında ne tür interaktif yazılımları kullanmaktadır?
8. Öğrenciler MİOY ders dışı çalışma süreçlerinin öğretmenleri tarafından düzenlenmesine ne ölçüde ihtiyaç duymaktadır?
9. MİOY dersi kapsamında devamsızlıktan kalan öğrencilerin oranı nedir ve öğrencilerin derse gösterdikleri ilgi ve başarı düzeyi ne ölçüde yeterlidir?

Araştırmanın Amacı ve önemi

Araştırmanın amacı, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin MİOY eğitimi sürecindeki ders dışı çalışmalarını ne ölçüde yeterli yaptıklarını belirlemektir.

Bu amaç kapsamında öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreçlerinde var olan olumlu ya da olumsuz durumlar tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçları ve bu sonuçlara dayalı olarak yapılan öneriler, öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreçlerinde var olan eksikliklerin giderilmesine ve dersin başarı düzeyinin artırılmasına katkı sağlaması açısından önemlidir. Ayrıca, MİOY dersi kapsamında yapılan araştırma Müzik Öğretmenliği Programında yer alan çeşitli dersler kapsamında da yapılabilir. Bu açıdan araştırma, yapılabilecek diğer çalışmalara örnek teşkil etmektedir.

Yöntem

Araştırma durum tespitine yönelik betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda yürütülen MİOY dersi ve öğrencileri, örnekleme ise anket çalışmasında farklı bölgelerden seçilen 9 Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda yürütülen MİOY dersi ve öğrencileri oluşturmaktadır.

Bu kapsamda araştırmaya önce kaynak taramasıyla başlanmış ve sonrasında araştırma kapsamında belirlenen problem ve alt problemlere yönelik sorulardan oluşan bir anket uygulanmıştır. Anket uygulaması 9 Müzik Eğitimi Anabilim Dalı kapsamında toplam 877 hedef öğrenciyi kapsamaktadır. Ayrıca, Müzik Öğretmenliği Programı kapsamında MİOY derslerini yürüten 15 öğretim üyesine bilgi formu uygulanmış ve telefonla görüşme yapılarak öğrencilerin derslere devam etme durumları ve derse ilgi düzeyleriyle devamsızlıktan kalan öğrencilerin sayıları ve 100 puan üzerinden ders başarı durumları belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin bir bölümüne kaynak taraması yöntemiyle ulaşılırken bir bölümüne ise öğrencilere uygulanan anket ve uzman eğitimcilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla ulaşılmıştır. Verilerin işlenmesinde SPSS 22 programı kullanılmış ve sonuçlar frekans ve yüzde değerleri üzerinden yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırma kapsamında belirlenen problem cümlesi ve alt problemlere ilişkin bulgular frekans ve yüzde değerleriyle sunulmuş ve yorumlanmıştır.

1. Öğrencilerin MİOY eğitimi sürecinde ders dışı çalışmalarını düzenli olarak kaç hafta yaptıkları ve uzman eğitimcilerin konuya ilişkin görüşleri tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1

Öğrenciler	Haftalar															
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. sınıflar	f	11	44	41	41	44	23	24	20	15	8	9	8	8	5	5
	%	3.6	14.5	13.5	13.5	14.5	7.6	7.9	6.6	5.0	2.6	3.0	2.6	2.6	1.7	0.7
2. sınıflar	f	12	33	44	51	42	35	25	17	9	3	4	10	3	1	3
	%	4.1	11.3	15.1	17.5	14.4	12.0	8.6	5.8	3.1	1.0	1.4	3.4	1.0	0.3	1.0
3. sınıflar	f	15	47	44	51	38	26	17	21	11	6	2	1	0	0	3
	%	53	16.7	15.6	18.1	13.5	9.2	6.0	7.4	3.9	2.1	0.7	0.4	0	0	1.1
Uzman Eğitimciler	f	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	13
	%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6,6	6,6	86,7

Tablo 1, öğrencilerin MİOY eğitimi sürecinde ders dışı çalışmalarını ağırlıklı olarak yaptıkları haftalar üzerinden incelendiğinde 1. sınıfların % 14,5’inin 2 ve 5 hafta, 2. sınıfların % 17,5’inin 4 hafta ve 3. sınıfların % 18,1’inin ise 4 hafta olduğu tespit edilmiştir. Ancak, uzman eğitimcilerin % 86,7’si öğrencilerin MİOY ders dışı çalışmalarını 15 haftayı kapsayacak biçimde yapması gerektiğini belirtmişlerdir. Buna karşın öğrencilerin ağırlıklı olarak 2, 4 ve 5 hafta aralığında ders dışı çalışmalarını yaptıkları görülmektedir. Tüm bulgular ışığında öğrencilerin haftalık çalışma sürelerinin kayda değer ölçüde yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca tablo 1 incelendiğinde öğrencilerin haftalık ders çalışma sürelerinin 1. sınıftan 3. sınıfa doğru azaldığı ve öğrencilerin genel olarak 2 ve 4 haftalık çalışma sürelerinde kümelenildiği görülmektedir. Bu durumun oluşmasında öğrencilerin Müzik Öğretmenliği Programı kapsamında çok sayıda dersin olması ve derslerin zorluk derecelerinin eğitim-öğretim sürecinde giderek artması ve özellikle bireysel çalgı dersleri kapsamında öğrencilerin ders dışı çalışma süreçlerinin yoğunluğunun üst sınıflarda giderek artması önemli etkenler olarak görülmektedir.

2. Öğrencilerin MİOY eğitimi sürecinde ders dışı çalışmalarını düzenli olarak yaptıkları süreler tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2

Sınıflar		0 dakika	10-30 dakika	1 saat	2 Saat	3 Saat	4 Saat
1.sınıflar	f	156	126	16	4	1	0
	%	51.5	41.6	5.3	1.3	0.3	0
2.sınıflar	f	184	96	7	3	1	1
	%	63.0	32.9	2.4	1.0	0.3	0.3
3.sınıflar	f	191	82	5	3	1	0
	%	67.7	29.1	1.8	1.1	0.4	0
Uzman Eğitimciler	f	0	6	5	2	0	0
	%	0	46.15	38.46	15.39	0	0

Tablo 3, öğrencilerin MİOY eğitimi sürecinde ders dışı çalışmalarını ağırlıklı olarak yapma süreleri incelendiğinde 1. sınıfların % 51,5’inin 2. sınıfların % 63’ünün ve 3. sınıfların % 67’sinin ders dışı çalışmalarını hiç yapmadıkları belirlenmiştir. Ayrıca, üç sınıfın da ders dışı çalışmalarını ağırlıklı olarak 10-30 dakikalık sürede yaptıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin %51.2 ve üzerinde bir oranda günlük ders dışı çalışmalarını yapmıyor olmaları tüm sınıflar kapsamında kayda değer sayıda öğrencinin ders dışı çalışmasını yapmadığını göstermektedir. Uzman eğitimcilerin konuya ilişkin görüşleri ise aşağıda belirtilmiştir.

15

Uzman eğitimcilerin % 46’sı öğrencilerin ders dışı çalışmalarını günlük 10-30 dakika arası yapmasını uygun görürken % 38,46’sı ise 1 saat süreyle yapması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca uzman eğitimcilerin belirttikleri çalışma sürelerinin aritmetik ortalaması alındığında öğrencilerin günlük 50,76 dakika çalışmaları gerektiği görülmüştür. Tüm bulgular ışığında öğrencilerin haftalık çalışma sürelerinin kayda değer ölçüde yetersiz olduğu belirlenmiştir.

3. Öğrencilerin MİOY ders dışı çalışmalarında kullandıkları yöntemlerin dağılımı tablo 3’de belirtilmiştir.

Tablo 3

Yöntemler	f - %	Hiç	Az	Orta	Büyük Ölçüde	Tamamen
Bireysel Çalışma	f	12	124	175	292	273
	%	1.4	14.1	20.0	33.3	31.1
Grup çalışması	f	63	212	261	239	102
	%	7.2	24.2	29.8	27.3	11.6
İnteraktif Çalışma	f	550	205	97	19	6
	%	62.7	23.4	11.1	2.2	0.7
Diğer yöntem	f	852	20	5	0	0
	%	97.2	2.3	0.6	0	0

Tablo 3 incelediğinde öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreçlerinde hangi yöntemi ne ölçüde tercih ettikleri görülmektedir. Bulgular öğrencilerin ağırlıklı tercihleri üzerinden değerlendirildiğinde bireysel çalışma yöntemini öğrencilerin % 33,3'ünün büyük ölçüde, % 31,1'inin ise tamamen tercih ettiği belirlenmiştir. Grup çalışma yöntemini öğrencilerin % 29,8'inin orta ölçüde, % 27,3'ünün ise büyük ölçüde tercih ettiği belirlenmiştir. İnteraktif çalışma yönteminin öğrencilerin % 62,2'si tarafından hiç, % 23,4'ü tarafından ise az tercih edildiği belirlenmiştir.

Bulgular incelendiğinde öğrencilerin en çok bireysel çalışma yöntemini tercih ettikleri 2. sırada grup çalışma ve 3. sırada ise interaktif çalışma yöntemini tercih ettikleri belirlenmiştir ancak bireysel, grup ve interaktif çalışma yöntemleri dışında bir ders dışı çalışma yönteminin neredeyse hiçbir öğrenci tarafından tercih edilmediği görülmektedir.

4. MİOY ders dışı bireysel çalışma yöntemiyle öğrencilerin aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi yazma çalışmalarını ne ölçüde yapabildikleri tablo 4'de belirtilmiştir.

Tablo 4

Bireysel Çalışma Yöntemi	f - %	Hiç	Az	Orta	Büyük Ölçüde	Tamamen
Aralık	f	124	270	253	173	57
	%	14.1	30.8	28.8	19.7	6.5
Akor	f	159	258	242	166	52
	%	18.1	29.4	27.6	18.9	5.9
Tartım	f	288	323	160	87	19
	%	32.8	36.8	18.2	9.9	2.2
Ezgi	f	325	312	139	75	26
	%	37.0	35.6	15.8	8.6	3.0

Tablo 4 incelendiğinde MİOY ders dışı bireysel çalışma yönteminin yeterliliğine dair bilgileri içerdiği görülmektedir. Öğrencilerin bireysel çalışma yöntemini tüm çalışmalarında kayda değer bir oranda tercih ettiklerini göstermektedir. Ancak bulgular öğrencilerin ağırlıklı tercihleri üzerinden değerlendirildiğinde aralık çalışması orta - az (%30.8 - %28.8), akor çalışması orta - az (%29.4 - %27.6) tercih edilirken tartım çalışması az - hiç (%36.8 - %32.8), ezgi diktesi çalışması ise az - hiç (%35.6 - %37.0) oranında tercih edilmektedir.

Tablo 4'deki bulgular, öğrencilerin bireysel çalışma yöntemiyle aralık ve akor çalışmalarını orta ve az yeterlilik seviyesinde, tartım ve ezgi diktesi çalışmalarını ise

hiç ve az yeterlilik seviyelerinde yapabildiklerini göstermektedir. Öğrencilerin, dört değişken ekseninde, tam ve büyük ölçüde yeterlilik algılarının düşük bir oranda kaldığı görülmektedir.

Tablo 3’deki ve tablo 4’deki bulgular birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin en çok bireysel çalışma yöntemini tercih ettikleri ancak bu yöntemle öğrencilerin özellikle tartım ve ezgi diktesi yazma çalışmalarını yeterli bir seviyede yapamadıkları görülmektedir.

5. MİOY ders dışı grup çalışma yöntemiyle öğrencilerin aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi yazma çalışmalarını ne ölçüde yapabildikleri tablo 5’de belirtilmiştir.

Tablo 5

Grup Çalışma Yöntemi	f - %	Hiç	Az	Orta	Büyük Ölçüde	Tamamen
Aralık	f	10	79	279	325	184
	%	1.1	9.0	31.8	37.1	21.0
Akor	f	20	81	281	335	160
	%	2.3	9.2	32.0	38.2	18.2
Tartım	f	24	57	134	380	282
	%	2.7	6.5	15.3	43.3	32.2
Ezgi	f	22	55	109	351	340
	%	2.5	6.3	12.4	40.0	38.8

Tablo 5’de öğrencilerin ders dışı grup çalışmalarının aralık, akor, tartım ve ezgi değişkenlerinin çalışma yeterliliklerine ait istatistiksel bilgiler yer almaktadır. Bulgular öğrencilerin ağırlıklı tercihleri üzerinden değerlendirildiğinde aralık çalışmasının *orta-büyük ölçüde* (%31.8 - %37.1), akor çalışmasının *orta-büyük ölçüde* (%32.0 - %38.2) tercih edilmesine karşın tartım çalışmalarının *büyük ölçüde-tamamen* (%43.3 - %32.2) ve ezgi diktesi çalışmalarının ise *büyük ölçüde-tamamen* (%40.0 - %38.8) oranında tercih edildiği belirlenmiştir.

Tablo 5’deki bulgular, öğrencilerin grup çalışma yöntemiyle aralık ve akor çalışmalarını *orta-büyük ölçüde* yeterlilik seviyesinde, tartım ve ezgi diktesi çalışmalarını ise *büyük ölçüde-tamamen* yeterlilik seviyelerinde yapabildiklerini göstermektedir. Ancak öğrencilerin dört değişken ekseninde, tam ve büyük ölçüde yeterlilik algılarının düşük bir oranda kaldığı görülmektedir.

Tablo 4'deki ve tablo 5'deki bulgular birlikte değerlendirildiğinde, grup çalışma yönteminin bireysel çalışma yönteminden daha az tercih edildiği ancak grup çalışma yöntemiyle öğrencilerin aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi çalışmalarını bireysel yönetime göre daha etkin yapabildikleri görülmektedir.

6. MİOY ders dışı interaktif çalışma yöntemiyle öğrencilerin aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi yazma çalışmalarını ne ölçüde yapabildikleri 6'da belirtilmiştir.

Tablo 6

İnteraktif Çalışma Yöntemi	f - %	Hiç	Az	Orta	Büyük Ölçüde	Tamamen
Aralık	f	823	26	12	11	5
	%	93.8	3.0	1.4	1.3	0.6
Akor	f	828	19	12	17	1
	%	94.4	2.2	1.4	1.9	0.1
Tartım	f	832	18	17	6	4
	%	94.9	2.1	1.9	0.7	0.5
Ezgi	f	832	18	10	7	10
	%	94.9	2.	1.1	0.8	1.1

Tablo 6'da öğrencilerin interaktif yöntemle ders dışı çalışmalarının aralık, akor, tartım ve ezgi değişkenlerinin çalışma yeterliliklerine ait istatistiksel bilgiler yer almaktadır. Bulgular öğrencilerin ağırlıklı tercihleri üzerinden değerlendirildiğinde aralık çalışmasının *hiç* (%93.8), akor çalışmasının *hiç* (%94.4), *tartım çalışmasının hiç* (%94.9) ve *ezgi diktesi çalışmasının hiç* (%94.9) oranında tercih edildiği belirlenmiştir.

Tablo 6'daki bulgular, öğrencilerin interaktif yöntemle aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi çalışmalarını yeterli bir seviyede yapamadıklarını göstermektedir. Bulgular incelendiğinde interaktif uygulamaların kullanım oranına bağlı olarak yeterlilik algı düzeylerinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Ancak öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreçlerinde en az tercih ettikleri yöntemin interaktif çalışma yöntemi olması da ulaşılan bu algısal bulguyu destekler niteliktedir.

7. MİOY ders dışı çalışma süreçlerinde öğrencilerin interaktif yazılımları kullanma durumları tablo 7’de belirtilmiştir.

Tablo 7

Bölgeler	f - %	Absolute Pitch	Chord ID	EarMaster& EarMaster School	Harmonic Hearing	Music Theory	Tune-it II: (ECS)	Sight-Singing Trainer 2.0	Pitch ID	Sight Reading Challenge Version 1.40	İnteraktif Yazılım Kullanan öğrenciler
1.sınıflar	f	0	0	62	14	55	0	0	0	0	172
	%	0	0	25.0	4.6	18.2	0	0	0	0	56.8
2.sınıflar	f	0	2	33	20	61	0	0	0	0	176
	%	0	0.7	11.3	6.8	20.9	0	0	0	0	60.2
3.sınıflar	f	0	0	40	22	51	2	0	0	0	167
	%	0	0	14.2	7.8	18.1	0.7	0	0	0	59.3

Tablo 7’de öğrencilerin interaktif yazılım kullanma oranları sınıf değişkenine göre verilmiştir. Bulgular incelendiğinde tüm sınıflarda ağırlıklı olarak EarMaster&EarMaster School ve Music Theory yazılımlarının kullanıldığı görülmektedir. Ancak herhangi bir yazılım kullanmayan öğrencilerin oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Toplam 877 öğrenci içerisinde sadece 3 öğrenci yukarıda belirtilen yazılımlar dışında yer alan Finale (Version 2010-2012) programlarını kullandıklarını belirtmiştir.

8. MİOY ders dışı çalışma sürecinin uzman eğitimciler tarafından düzenlenmesine öğrencilerin ne ölçüde ihtiyaç duyduğu tablo 8’de belirtilmiştir.

Tablo 8

Sınıflar	f - %	Hiç	Az	Orta	Büyük Ölçüde	Tamamen
1.sınıflar	f	3	11	59	105	125
	%	1.0	3.6	19.5	34.7	41.3
2.sınıflar	f	1	9	66	85	131
	%	0.3	3.1	22.6	29.1	44.9
3.sınıflar	f	0	11	67	80	124
	%	0	3.9	23.8	28.4	44.0

Tablo 8 incelendiğinde MİOY ders dışı çalışma süreç ve içeriklerinin öğretmenleri tarafından düzenlenmesine 1. sınıf öğrencilerinin ağırlıklı olarak *tamamen-büyük ölçüde* (%34.7 - %41.3), 2. sınıfların öğrencilerinin *tamamen-büyük ölçüde* (%29.1 - %44.3) ve 3. sınıf öğrencilerinin *tamamen-büyük ölçüde* (%28.4 - %44.0) oranında ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Tablo 8'deki bulgular incelendiğinde öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreç ve içeriklerinin öğretmenleri tarafında düzenlenmesine tüm sınıflar kapsamında *tamamen ve büyük ölçüde* ihtiyaç duyduklarını belirlenmişlerdir.

9. Öğrencilerin MİOY dersi başarı düzeyleri ve devamsızlıktan kalan öğrencilerin oranı ve öğrencilerin derse gösterdikleri ilgi düzeyleri tablo 9'da ve tablo 10'da belirtilmiştir.

Tablo 9

İlgi Düzeyleri	f	%
Hiç	2	13.3
Az	2	13.3
Orta	8	53.3
Büyük Ölçüde	3	20
Tamamen	0	0
Toplam	15	100

Tablo 9 incelendiğinde MİOY derslerini yürüten uzman eğitimciler öğrencilerin derse gösterdikleri ilgi düzeyini ağırlıklı olarak orta düzey (%53.3) olarak belirtmişlerdir.

Tablo 10

	f	%
Başarı Düzeyi 55 puan ve üzeri	514	58.6
Başarı Düzeyi 54 puan ve altı	363	41.4
Devamsızlıktan Kalan Öğrenciler	194	22.1
Toplam Öğrenci Sayısı	877	100

Tablo 10 incelendiğinde MİOY dersi başarı düzeyi 55 puan ve üstünde olan öğrencilerin %58.6 oranında olduğu başarı düzeyi 54 puan ve altında kalan öğrencilerin ise %41.4 oranında olduğu, ayrıca araştırmaya katılan 877 öğrencinin %22.1'inin ise devamsızlıktan kaldığı belirlenmiştir.

Sonuçlar ve Yorum

Araştırma kapsamında belirlenen 9 alt probleme ilişkin sonuçlar aşağıda belirtilmiştir:

1. Öğrenciler MİOY eğitimi sürecindeki ders dışı çalışmalarını ağırlıklı olarak 2 ve 5 hafta yapmaktadır. Ancak uzman eğitimcilerin %86.7'si öğrencilerin MİOY ders dışı çalışmalarını 15 hafta süresince yapması gerektiğini belirtmiştir. Bu sebeple

öğrencilerin MİOY ders dışı haftalık çalışma süreçlerinin kayda değer ölçüde yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2. Öğrencilerin MİOY eğitimi sürecinde günlük ders dışı çalışma süreleri incelendiğinde 1. sınıfların % 51,5'inin 2. sınıfların % 63'ünün ve 3. sınıfların % 67'sinin günlük çalışmalarını hiç yapmadıkları belirlenmiştir. Ancak, uzman eğitimcilerin % 46'sı 10-30 dakika ve % 38,46'sı ise öğrencilerin her gün 1 saat süreyle ders dışı çalışmalarını yapmaları gerektiğini belirtmiştir. Tüm bulgular ışığında öğrencilerin haftalık çalışma sürelerinin kayda değer ölçüde yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Öğrencilerin MİOY eğitimi sürecindeki ders dışı çalışmalarında en çok bireysel çalışma yöntemini tercih ettikleri 2. sırada grup çalışma yöntemini ve 3. sırada interaktif çalışma yöntemini tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

4. Öğrencilerin bireysel çalışma yöntemini tüm çalışmalarında kayda değer bir oranda tercih ettiği belirlenmiştir. Ancak bu yöntemle öğrencilerin özellikle tartım ve ezgi diktesi ders dışı çalışmalarını yeterli bir seviyede yapamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

5. MİOY eğitimi sürecindeki ders dışı çalışmalarında grup çalışma yöntemiyle öğrencilerin aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi çalışmalarını orta seviyede yeterli yapabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

6. MİOY eğitimi sürecindeki ders dışı çalışmalarında interaktif çalışma yöntemiyle öğrencilerin aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi çalışmalarını yeterli bir seviyede yapamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, bu yöntem öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreçlerinde en az tercih ettikleri belirlenmiştir.

7. Öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreçlerinde en çok tercih ettikleri interaktif yazılımların EarMaster&EarMaster School ve Music Theory olduğu belirlenmiştir.

8. Öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreç ve içeriklerinin öğretmenleri tarafında düzenlenmesine tüm sınıflar kapsamında tamamen ve büyük ölçüde ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

9. Öğrencilerin MİOY dersi başarı düzeyi 55 puan ve üstünde olan öğrencilerin %58.6 oranında, 54 puan ve altında kalan öğrencilerin ise %41.4 oranında olduğu ayrıca araştırmaya katılan 877 öğrencinin %22.1'inin ise devamsızlıktan kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alt problemlere ilişkin tüm bulguların ışığında öğrencilerin MİOY ile ilgili ders dışı çalışma süreçlerinin yetersiz olduğu ve bu sürecin uzman eğitimciler tarafından düzenlenmesine ihtiyaç olduğu ayrıca devamsızlıktan kalan öğrencilerin ve başarı düzeyi 54 puan ve altında kalan öğrencilerin kayda değer sayıda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. MİOY ders dışı çalışma sürecinde yapılan aralık, akor, tartım ve ezgi diktesi çalışmalarında öğrencilerin grup çalışma yöntemini etkin olarak kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma

Araştırma sonuçları incelendiğinde öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma sürelerinin uzman eğitimcilerin görüşlerine göre yetersiz bir seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu destekler nitelikteki araştırmalarda; MİOY dersi başarı düzeyinin diğer alan derslerinin başarı düzeylerine oranla en düşük seviyede olduğu belirlenmiştir (Sağır, Gürpınar ve Zahal 2013. s.313). Ayrıca Müzik Öğretmenliği Programı Birinci Aşama Müzik Özel Yetenek Sınavındaki soru ve konular, altı yarıyıllık MİOY dersi sonrasında tekrar sorulmuş ve öğrencilerin testin toplamından gösterdikleri başarı düzeyi arasında anlamlı bir farkın olmadığını belirlenmiştir (Tufan 2012, s.223).

Tüm bu sonuçlar öğrencilerin Müzik Öğretmenliği Programındaki en temel derslerden biri olan MİOY dersi kapsamında yeterli bir başarı seviyesine ulaşamadığını göstermektedir. Bu durumun oluşmasında öğrencilerin ilgi seviyelerinin düşüklüğü, Müzik Öğretmenliği Programındaki derslerin sayısal fazlalığı ve ders içeriklerinin bütüncül olarak yapılandırılmaması, bireysel derslerde

Müzik Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Müziksel İşitme Okuma Yazma İle İlgili Ders Dışı Çalışma Yeterlilik Durumlarının Belirlenmesi (s.8-26)

öğrencilere yüksek seviyeli eserlerin verilmesi, yeterli olmayan fiziksel imkanlar vb. temel etkenler olarak görülmektedir.

Araştırma kapsamında ulaşılan diğer sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin en çok bireysel çalışma yöntemini tercih ettikleri 2. sırada grup çalışma ve 3. sırada ise interaktif çalışma yöntemini tercih ettikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar interaktif yazılımların etkin bir biçimde kullanılmadığını göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde interaktif yazılımlar ve uzaktan müzik eğitimi uygulamaları yaygın ve etkin bir biçimde çok çeşitli amaçlarla kullanılmakta ve bu uygulamalar öğrencilerin derse olan ilgisini de arttırmaktadır. Örneğin, Kim (2013, s.424), deneysel araştırmasında dijital teknoloji tabanlı eğitimin öğrencilerin motivasyonlarının ve müzik algılarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Partti (2014) dijital müzik üretimlerinin müzik eğitimi sürecinde kullanılmasının öğrencilerin ders materyaliyle yaşamsal çevreleri arasında daha çabuk bağ kurmalarını ve öğrenme süreçlerinin daha etkin ve kalıcı bir nitelik kazandığını belirtmektedir. Ayrıca, Karahan (2014) eş zamanlı uzaktan işitme eğitimi yönteminin başarılı olmasında öğrencilerin yöntem gösterdikleri ilginin önemli bir etken olduğunu belirtmiştir.

23

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin interaktif yazılımları ders dışı çalışma süreçlerinde nasıl kullanacakları konusunda bilgilendirilmeleri hem derse olan ilgi seviyelerini de arttırmak hemde ders dışı çalışma süreçlerini daha etkinleştirmek amacıyla kullanılabilir.

Araştırma sonuçları öğrencilerin MİOY eğitimi sürecindeki ders dışı çalışmalarını etkin bir biçimde yapamadıklarını göstermektedir. Bu durumu kanıtlar nitelikteki diğer bir sonuç ise, araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamının MİOY ders dışı çalışmalarını öğretmenlerinin hazırladığı bir içerikle yapmayı tercih etmesidir. Öğrencilerin bu taleplerinin gerçekleştirilmesiyle hem ders dışı çalışma sürecinin daha fazla öğretmenin kontrolünde olması hemde öğrencilerin seviyelerine uygun bir içerikle ders dışı çalışmalarını yapmaları sağlanabilir. MİOY derslerini yürüten eğitimcilerin öğrencilerin ders dışı çalışma süreçlerini asenkron uzaktan eğitim yöntemini kullanarak düzenlemeleri mümkündür. Bu yöntemle öğrencilerin MİOY ders dışı çalışma süreçlerinin düzenlene bildiği ve bu yöntemin öğrencilerin

başarı seviyelerinde olumlu yönde anlamlı fark oluşturduğu belirlenmiştir (Karahan 2016).

Öneriler

Araştırma sonuçları incelendiğinde öğrencilerin ders dışı çalışma süreçlerinin yetersiz olduğu ve bu durumun öğretmenler tarafından düzenlenmesinin öğrencilerin başarı düzeylerini olumlu yönde geliştireceği görülmektedir. Bu sebeple, öğrencilerin MİOY ile ilgili ders dışı çalışma süreçlerinin eğitimciler tarafından düzenlenmesi ve daha fazla kontrol altına alınması gerekmektedir. Özellikle öğrencilerin ders dışı çalışma süreçlerinde kullandıkları kaynak kitapların derste işlenen konuları kapsamaması ve düzey olarak da ders dışı çalışmalar için uygun bir seviyede olması büyük önem taşımaktadır.

Araştırmada MİOY dersi başarı düzeyi 54 puan ve altında kalan öğrencilerin %41.4 oranında olduğu ayrıca kayda değer sayıda öğrencinin derse devam etmediği ve öğrencilerin derse olan ilgi düzeyinin ise orta seviyede kaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğrencilerin MİOY başarı seviyelerine ilişkin bu olumsuz sonucun oluşmasında öğrencilerin ders dışı çalışma süreçlerinin yetersiz olması, derse olan ilgi seviyesinin orta düzeyde kalmasının iki temel etken olarak görülmektedir. Ancak Müzik Öğretmenliği Programındaki derslerin sayısal fazlalığı ve ders içeriklerinin bütüncül olarak yapılandırılmaması, bireysel derslerde öğrencilere yüksek seviyeli eserlerin verilmesi, yeterli olmayan fiziksel imkanlar vb. etkenlerin de öğrencilerin başarı düzeyini önemli ölçüde etkileyebileceği söylenebilir.

Sonuç olarak öğrencilerin başarı seviyelerinin artırılması amacıyla derse olan ilgi ve devam etme düzeylerinin artırılması ve ders dışı çalışma süreçlerinin uzman eğitimciler tarafından düzenlenerek ve kontrol edilerek daha etkin bir hale getirilmesi gerekli görülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin MİOY ile ilgili ders dışı çalışma durumlarının belirlendiği bu araştırma, Müzik Öğretmenliği Programı kapsamında yer alan çeşitli dersler kapsamında da yapılmalı ve öğrencilerin ders dışı çalışma durumları ayrıntılı olarak belirlenmelidir. Bu araştırmalarda ulaşılan sonuçlar, eğitimciler tarafından öğrencilerin ders dışı çalışma süreçlerini düzenlemek ve ders başarı düzeylerini arttırmak amacıyla kullanılmalıdır.

Kaynaklar

Absolute Pitch. WIN 06.02.2016 tarihinde alınmıştır. www.silvawood.co.uk

Arapgirlioğlu, H. Özaltunoğlu, Ö. (2012). Müziksel İşitme Eğitimde Yer Alan Dikte Becerisinin Sosyo-Kültürel Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Journal of Human Sciences*. 9, (2), s.61-81. 26.04.2014 tarihinde alınmıştır. <http://www.j-humansciences.com/>

Chord ID. (1998) WIN S 06.02.2016 tarihinde alınmıştır.
<http://www.musicstudy.com/>

EarMaster & EarMaster School (1998) WIN IS 06.02.2016 tarihinde alınmıştır.
<http://www.earmaster.com/#>

Ece, S. Kaplan, S. (2008). Müziksel Algılama (İşitme, Okuma, Yazma) Ses Ve Çalgı Yeteneği Arasındaki İlişkilerin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Mart 2008 Cilt:16 No:1 Kastamonu Eğitim Dergisi* 285-296.

Gençel Ataman, Ö. (2013). Müzik Öğretmeni Adaylarının Müziksel İşitme Okuma Yazma Dersleri Başarılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 26 (2), 2013, 455-471

Hacıev, P. (2007). *Temel Müzik Teorisi*. İstanbul: Pan yayıncılık. “Çeviri: Ather Destan”

Harmonic Hearing. (1998) MAC IS 06.02.2016 tarihinde alınmıştır.
<http://www.musicalhearing.com/>

Karahan, A. S. (2014). The Evaluation Of Synchronous Distance Ear Training In Comparison With The Traditional Ear Training, *Educational Research and Reviews* Vol 9 (21), pp.1266-1274. 10.12.2014 ISSN:1990-3839

Karahan, A. S. (2016). Öğrencilerin Müziksel İşitme Okuma Yazma Ders Dışı Çalışma Süreçlerinde Çoktan Seçmeli Testlerin Uzaktan Eğitim Yöntemiyle Uygulanması ve Yöntemin Öğrencilerin Başarı Düzeyine Etkisi (Yayınlanmamış makale çalışması)

Karkın, M. (2004). Geçmişten Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Armoni ve İşitme Eğitimine Yönelik Programların İncelenmesi. *Isparta: 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu*. Retrieved 26.03.2014, from

<http://www.google.com.tr/search?hl=tr&source=hp&q=Ge%C3%A7mi%C5%9Ften+G%C3%BCn%C3%BCm%C3%BCze+M%C3%BCzik+ve+%C3%96%C4%9Fretmeni+Yeti%C5%9Ftiren+Kurumlarda+Armoni+ve+%C4%B>

